

Козубай В. І.,

Хмельницький національний університет, м. Хмельницький

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

У статті йдеться про низку новітніх технологій для розвитку навичок мовлення в іношомовному середовищі. Визначається зміст таких методів як технологія проектів, аналіз конкретних ситуацій, ділова гра тощо.

Ключові слова: технологія проектів, ділова гра, інтерактивні методи навчання, іношомовна комунікація.

В статье речь идет об использовании инновационных технологий для развития говорения в иноязычной среде. Раскрывается содержание таких технологий как технология проектов, анализ конкретных ситуаций, деловая игра и др.

Ключевые слова: технология проектов, деловая игра, интерактивные методы обучения, иноязычная коммуникация.

The paper deals with several up-to-date techniques for development of speaking skills in the milieu belonging to another language. The contents of such methods as the technology of projects, case-study, simulation activity, etc. are considered.

Key words: technology of projects, simulation activity, interactural methods of teaching, foreign communication.

Використання комунікативної методики – об'єктивна необхідність, яка продиктована закономірностями будь-якого процесу навчання як такого. Відомо, що все, чому навчається людина, вона набуває для подальшого використання в майбутній діяльності. Крім того, відомо також, що використання знань, навичок, умінь основане на їх переносі у сферу діяльності, а цей процес залежить, перш за все, від того наскільки адекватні умови навчання тим умовам, в яких набуті знання, навички, умінь передбачається використовувати.

Сучасні педагогічні школи, окремі викладачі-практики інтенсивно працюють над проблемою розвитку пізнавальної діяльності студентів шляхом впровадження в процес навчання іноземним мовам інтерактивних технологій: ділові ігри, дискусії, проекти тощо, які впливають на формування мотивації студентів, її підвищення через підсилення комунікативної спрямованості навчального процесу, тобто акцент робиться на мовлення як вид мовної діяльності та комунікативність [3, с. 24].

Визначимо зміст деяких методів для розвитку навичок мовлення.

Технологія проектів включає в себе організацію комунікації в сприятливій атмосфері з активним використанням розумової діяльності і рефлексією у формі підведення підсумків проектної діяльності [2, с. 122]. Методична наука характеризує проект як самостійну роботу того, хто навчається, в якій мовне спілкування інтегровано в інтелектуально-емоційний контекст інших діяльності (ігри, анкетування, пошукова діяльність тощо). Проект дозволяє реалізувати міждисциплінарні зв'язки у навчанні іноземній мові, розширити простір спілкування шляхом опори на практичну діяльність.

Робота над проектом – творчий процес. Вона передбачає роботу критичної розумової діяльності тих, хто навчається. Це вимагає від них самостійного переносу знань, навичок і вмінь у новий контекст їх творчого використання. Внаслідок цього, у студентів розвивається творча компетенція як показник комунікативного володіння іноземною мовою. У ході виконання проекту студенти засобами іноземної мови вирішують проблеми, які особливо актуальні в їхньому середовищі, що дозволяє усвідомити важливість іноземної мови як засобу спілкування. Творча, критична робота над проектом дозволяє студентам з різним рівнем володіння мовою, навіть з низьким, та психологічно менш активним, дозволяє проявити власну ініціативу, фантазію, креативність, активність та самостійність у вирішенні проблеми. Проектна робота виключає формальний характер вивчення мови та активізує взаємодію студентів для досягнення практичного результату навчання мовленню іноземною мовою. Проектна робота формує умови, в яких процес навчання іноземній мові за своїми основними характеристиками наближується до процесу природного оволодіння мовою в аутентичному мовному контексті.

Робота над проектом включає наступні основні етапи:

- вибір проблеми та формулювання конкретної теми проекту;
- збір та обробка інформації;
- підведення підсумків і презентація готового проекту.

У ході проектної роботи студенти об'єднуються в групи, кожна група інформує всіх про зміст зібраної інформації, тобто розвиваються навички та вміння мовлення, виникають нові імпульси для організації подальшого дослідження (дискусія, аргументація).

Використання проектної роботи дозволяє навчати мові як соціальному феномену, тобто, проектна діяльність має прагматичний характер: досягнення студентами певного рівня володіння мовою у всіх видах спілкування. Проект формує у тих, хто навчається, соціальну компетенцію, розвиває почуття відповідальності за кінцевий результат, формує навички публічного виступу на іноземній мові, щоб аргументовано та доказово провести презентацію отриманого результату.

Аналіз конкретних ситуацій (case-study) – один з ефективних та поширених методів організації активної пізнавальної діяльності студентів. Метод аналізу конкретних ситуацій розвиває здатність до аналізу нерозв'язаних життєвих й виробничих задач. Зустрічаючись з конкретною ситуацією, студент має визначити: наявність проблеми, її зміст, визначити власне ставлення до ситуації. Цей метод передбачає перехід від методу накопичення знань до активного, практично-орієнтованого відповідно до реальності підходу [1, с. 142].

Мета цього методу – навчити студентів аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми, вибрати альтернативні шляхи вирішення, оцінювати їх, знаходити оптимальний варіант, формулювати програми дій та викласти власну, альтернативну думку на іноземній мові. При аналізі конкретних ситуацій особливої значущості набуває те, що тут поєднується індивідуальна робота того, хто навчається, з проблемною ситуацією та групове обговорення пропозицій, підготовлених кожним членом групи. Це активізує розвиток навичок групової, командної роботи, що розширює можливості для вирішення типових проблем в рамках навчальної тематики, що вивчається. У результаті проведення індивідуального аналізу, обговорення в групі, визначення проблем, знаходження альтернатив, вибору дій і плану їх виконання, студенти отримують можливість розвинути навички аналізу та планування.

Розробка практичних ситуацій може відбуватися двома шляхами:

- на основі опису реальних подій та дій;
- на базі штучно сконструйованих ситуацій.

Ігрове виробниче проектування – активний метод навчання, який характеризується наступними ознаками: наявність дослідницької, методичної проблеми або задачі, яку повідомляє студентів викладач; розподіл учасників на певні конкуруючі групи та розробка ними варіантів вирішення поставленої проблеми.

Метод ігрового виробничого проектування значно активізує вивчення навчальних дисциплін, робить його результативнішим внаслідок розвитку навичок проектно-конструкторської діяльності студента. В подальшому це дозволить йому ефективно вирішувати складні методичні проблеми.

Ділова гра – метод ситуацій, який моделює професійну або іншу діяльність шляхом гри за заданими правилами.

Цей метод являє собою в комплексі рольову гру з різними, часто протилежними інтересами її учасників та необхідністю прийняття певного рішення по закінченню або під час гри. Рольові ігри допомагають формувати такі важливі ключові компетентності студентів, як комунікативні здібності, толерантність, вміння працювати у малих групах, критичність мислення. Від викладача вимагається велика попередня методична підготовка при проведенні рольових ігор, вміння прогнозувати результати та робити відповідні висновки.

Більшість закордонних вчених у сфері професійної педагогіки вважають, що ігрові методи мають найбільший потенціал у забезпеченні професійного розвитку, дозволяють вдосконалювати діяльність та створювати нові моделі професійної практики, що відповідає цілям актуалізації професіоналізму у сучасних умовах.

Ділові ігри проходять, як правило, у формі узгодженого групового розумового пошуку, що вимагає залучення до комунікації всіх учасників гри. За своїм змістом цей метод навчання є особливою формою комунікації.

У будь-якому типі комунікації один з учасників є автором, який висловлює власну точку зору. Другий учасник являється реципієнтом, який, сприймаючи авторський текст, вибудовує образ того, що зрозумів, щоб реконструювати авторську точку зору. Третій учасник комунікації у рамках ділової гри може бути критиком, який, спираючись на результати прийнятого рішення, відпрацьовує свою власну точку зору, більш вдосконалену та деталізовану. Четвертий учасник – організатор комунікації – узгоджує всі види робіт та перетворює зусилля окремих учасників у цілеспрямований рух по вдосконаленню авторської точки зору.

Завершується ділова гра підбиттям підсумків, де основна увага спрямовується на аналіз її результатів, які мають найбільше значення для практики. Однак завершальна фаза може бути розширена до рефлексії всього ходу гри. Об'єктами рефлексії можуть стати: динаміка індивідуальних, групових, між групових траєкторій руху розумових процесів; динаміка народження колективної думки на основі змін і міжособистісних стосунків.

Саме ділова гра має можливості відтворення, проектування та моделювання діяльно-орієнтованих стосунків, кооперативних, комунікативних зв'язків.

Кінцевою метою навчання іноземним мовам є навчання вільному орієнтуванню в іншомовному середовищі й умінню адекватно реагувати в різних ситуаціях, тобто спілкуванню. Нові погляди на результат навчання сприяли появі нових технологій і відмові від старих. Сьогодні нові методики з використанням Інтернет-ресурсів протиставляються традиційному навчанню іноземним мовам. Поняття *традиційний* асоціюється, в першу чергу, з вивченням правил і виконанням мовних вправ, тобто, з розмовами про мову замість спілкування *мовою*. Багато викладачів і дотепер переконані, що словниковий запас + необхідні структури = мова, і це лежить в основі процесу навчання. Але мова – це не математика (хоч і мовні структури є не що інше, як формули, алгоритми, необхідні для запам'ятовування), і не просто інтелектуальна субстанція. Інтелект не вступить у дію без визначеної мотивації і рідко функціонує без елемента емоцій, а саме цих складових часто не вистачає в методичному матеріалі. Щоб навчити спілкуванню іноземною мовою, потрібно створити реальні, дійсні життєві ситуації, що будуть стимулювати вивчення матеріалу і виробляти адекватне поведіння.

Для успішного досягнення мети ділового спілкування, необхідно звільнитися від стереотипних уявлень про характер та поведінку представників іншомовного середовища, тобто, подолати міжкультурний бар'єр, що можливо за умови розуміння стандартів комунікативної поведінки та сформованої соціокультурної компетенції. Саме тому необхідність навчання студентів мовних та немовних спеціальностей нормам етикету іншомовного спілкування очевидна [2, с. 146-147].

Комунікативний підхід – стратегія, що моделює спілкування, спрямована на створення психологічної і мовної готовності до спілкування, на свідоме осмислення матеріалу і способів дій з ним, а також на усвідомлення вимог до ефективності висловлювання. Для користувача реалізація комунікативного підходу в Інтернет не представляє особливої складності. Комунікативне завдання повинне пропонувати студентам проблему або питання для обговорення, причому студенти не просто діляться інформацією, але й оцінюють її. Важливо,

щоб таке завдання уможливило гнучке використання всіх знань і умінь студентів. Головним критерієм, що дозволяє відрізнити цей підхід від інших видів навчальної діяльності є те, що студенти самостійно вибирають мовні одиниці для оформлення своїх думок. У них з'являється можливість виразити себе і свій досвід за допомогою іноземної мови як особистість, а саме особистість поставлена в центр теорій освіти для майбутнього, в чому і полягають, на нашу думку, перспективи подальших розвідок в цій сфері методики.

Література:

1. Барнс Л. Б. Преподавание и метод конкретных ситуаций: Конкретные ситуации и дополнительная литература: Пер. с англ./ Барнс Л. Б., Кристенсен К. Р., Хансен Э. Д.; ред. Наумов А. И. – М. : Гардарики, 2000. – 499с.
2. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики. – М. : Русский язык, 1989. – 239 с.
3. Brown D. Teaching by Principles: an Interactive Approach to Language Pedagogy. – 2nd edition. – Addison Wesley : Longman, 2001. – 480 p.
4. Ur P. Discussions that Work: Task-centered Fluency Practice.– Cambridge : Cambridge University Press, 1988. – 122 с.